

«Бекитемин»
Кыргыз Республикасынын
Улуттук илимдер академиясынын
А. Алтмышбаев атындагы
философия, укук жана социалдык-
саясий изилдөөлөр институтунун
мүдүрүнүн милдетин аткаруучу,
ф.и.д., профессор
Н.К. Саралаев
« 2 » сентябрь 2019-ж.

Исмаилбеков Мускай Секеновичтин «Кыргыз Республикасында айлана- чөйрөнү коргоо тармагында мамлекеттик башкаруу» деген темада, адистиги: 12.00.06 –жаратылыш ресурсу укугу, агрардык укук, экологиялык укук; 12.00.14 – административдик укук, финансы укугу, маалыматтык укук боюнча юридикалык илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына жетектөөчү мекеме Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын А. Алтмышбаев атындагы философия, укук жана социалдык-саясий изилдөөлөр институтунун укук бөлүмүнүн

ПИКИРИ

1. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу.

Экология жаатындагы мамлекеттик башкаруу органдарынын ишмердүүлүгү, ага ылайык мамлекеттин экология саясаты калыптанган белгилүү бир жетектөөчү башаттардын негизинде иш жүзүнө ашырылат. Белгиленген максатка жетүүдө мамлекеттин маңызын, негизги касиеттерин, ички биримдигин айкалыштырган бул жетектөөчү идеялар, мамлекеттик башкаруунун принциптери деп аталат. Мамлекеттик башкаруунун принциптери берилген коомдун өнүгүүсүнүн экономикалык жана социалдык мыйзамдары менен аныкталат жана эреже катары колдонуудагы мыйзамдарда камтылган.

Учурда мамлекеттик жаратылышты коргоо органдарынын бүтүндөй түзүлүшүн кайрадан карап чыгуу жана бардык мекемелик деңгээлдерде жоопкерчиликти так бөлүштүрүү талап кылынууда. Аны менен бирге, жаратылыш коргоо жаатындагы жогорку деңгээлдеги билимди жана тажрыйбаны талап кылган милдеттерди майдалап, ар кандай министрликтер жана ведомстволордун ортосунда бөлүштүрүү максатка ылайыксыз. Азыркы колдонуудагы мыйзамдар керектүү деңгээлде берилген көйгөйдү чечүүгө жана контролдук кылуучу жана жаратылышты колдонуучулук иш милдеттерин ажыратууга жол бербейт.

Мамлекет жаратылыш ресурстарына илимий негизделген бааны жана экологияны колдонууга төлөмдү бекитүү жолу менен бир кыйла натыйжалуу экологияны колдонууну экономикалык жактан стимулдаштыруу зарыл, алар жаратылыш объектилерин пайдалануу үчүн дээрлик натыйжалуу салык салуу жана пайдалануу үчүн түрткү болуучу тийиштүү жеңилдиктерди киргизүү жолу менен рационалдуу пайдаланууга өбөлгө болот.

Бул көргөзүлгөн көйгөйлөрдү чечүүдө нормативдик актылардын азыркы талаптарга жооп бербестиги жана илимий изилдөөлөрдүн, анын ичинде айлана- чөйрөнү коргоону көзөмөлдөөчү укуктук каражаттарга бай, чет өлкөлүк тажрыйбанын өлкөдө жетишсиздиги теманын актуалдуулугун аныктайт.

2. Илимий натыйжалар.

Иште юридикалык илимдин өнүгүшүнө олуттуу мааниге ээ болгон төмөндөгүдөй жаңы, илимий негизделген теоретикалык жыйынтыктар сунуш кылынды:

1-натыйжа. Айлана- чөйрөнү коргоо тармагындагы мамлекеттик башкарууга автордук аныктама берилип, ага коомдук турмуштун жагымдуу шарттарын жана экологиялык коопсуздукту камсыздоо максатында аткаруучу бийлик органдарынын бийликтин ыйгарым укуктары ыйгарылган, юридикалык жактан регламенттештирилген ишине түшүндүрмө жасалат.

2-натыйжа. Жаратылыш ресурстарын сарамжал пайдалануу жана айлана- чөйрөнү коргоонун административдик-укуктук жөнгө салуу системасы деп колдонуудагы ченемдик укуктук актыларда каралган, бийликтин ыйгарым укуктары берилген аткаруу бийлигинин органдары тарабынан айлана- чөйрөнү коргоону камсыздоо боюнча коомдук мамилелерге таасир көрсөтүү максатында колдонулуучу укук каражаттарынын жыйындысын түшүнүү сунушу негизделет.

3-натыйжа. Айлана- чөйрөнү коргоону камсыздоо боюнча коомдук мамилелерге таасир көрсөтүү максатында бийликтин ыйгарым укуктары берилген аткаруу бийлигинин органдары тарабынан колдонулуучу укук каражаттарынын кошумча жаны системасын иштеп чыгуу жана кабыл алуу зарылчылыгы негизделет.

4-натыйжа. Айлана- чөйрөнү коргоону контролдоо атайын ыйгарым укуктуу органдар тарабынан гана эмес, ошондой эле сот органдары тарабынан да жүзөгө ашырылууга тийиш экендиги негизделет.

5-натыйжа. Айлана- чөйрөнү коргоону күчөтүү максатында, мамлекеттик бийлик органдары менен жергиликтү өз алдынча башкаруу органдарынын айлана- чөйрөнү коргоого ыйгарым укуктарын конкреттештирүүнү камтыган экологиялык мыйзамдарды жакшыртуу зарылчылыгы негизделет.

6-натыйжа. Аткаруу бийлик органдарынын айлана- чөйрөнү коргоо тармагында башкаруу жана контролдоо функцияларын ажыратуу сөзсүз керектиги негизделет.

7-натыйжа. Антропогендик оорчулуктардын түрлөрү жана деңгээлдери боюнча ар кыл областа жана райондо экологиялык кырдаалда дагы өз ара олуттуу айырмачылыктарга ээ. Буга байланыштуу, аймактардын жана айрым экотутумдардын өзгөчөлүктөрү эске алынуу менен, башкаруунун жаңы, натыйжалуу моделдерин издеп табуу жүзөгө ашырылышы керектиги негизделет.

8-натыйжа. Айрым жаратылыш ресурстарын пайдаланууда чектеш объекттерди коргоого тийиштүү укуктук талаптар, ошондой эле башка жаратылыш ресурстарын пайдаланууну жүзөгө ашырууда айрым объекттерди коргоо боюнча талаптар мыйзамдарда толук өлчөмдө бекемделген эместиги негизделет.

9-натыйжа. Мыйзамдарда айлана- чөйрөнү коргоо тармагындагы мамлекеттик башкаруунун бирдиктүү концепциясы бекитилүүгө тийиш болгон жобо негизделет. Концепция мамлекеттин жаратылышты коргоо иштериндеги артыкчылыктарды белгилөөгө мүмкүндүк берет жана экологиялык мамилелерди жөнгө салууга болгон илимий мамилени камсыз кылат.

10-натыйжа. Жаратылышты пайдалануу жана айлана- чөйрөнү коргоо тармагында башкаруу жүргүзүүчү аткаруу бийлик органдарынын системасынын иш-аракеттерин тартипке келтирүү максатында «Айлана-чөйрөнү коргоо тармагында мамлекеттик башкаруу жөнүндө» мыйзамды иштеп чыгуу жана кабыл алуу зарылчылыгы негизделет.

3. Изденүүчүнүн диссертациядагы формулировкаланган жыйынтыктарынын жана корутундуларынын негиздүүлүк даражасы жана ар бир натыйжанын (илимий жобонун) ишенимдүүлүгү.

1-жыйынтык. Айлана-чөйрөнү коргоону мамлекеттик башкаруу түшүнүгүнө окумуштуулардын жана практиктердин азыркы мамилелерин талдоого жүйөлөнөрү менен негизделген. Ишенимдүү, себеби чет өлкөлүк жана улуттук мыйзамдардын жоболорун, мамлекеттик программалык документтерди комплекстүү изилдөөгө негизделген.

2-жыйынтык. Негиздүү, себеби изилдөө ата мекендик жана чет өлкөлүк экологиялык укук жаатындагы эң соңку илимий изилдөөлөрдү талдоонун өзөгүндө негизделген. Корутунду анык, себеби бул темада илимий эмгектерди изилдөөдөгү жыйынтыктар жана бул тармактагы мыйзамдардын жоболору менен ырасталган.

3-жыйынтык. Ата мекендик жана чет өлкөлүк авторлордун көп сандаган илимий эмгектерин комплекстүү изилдөө менен негизделген. Ишенимдүү, себеби экологиялык укук теориясын жана мамлекеттик программалык документтерди терең талдоого таянган.

4-жыйынтык. Айлана-чөйрөнү коргоонун ролун изилдөө менен негизделген. Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын жобосун жана бул жатта калыптанган практиканы талдоодо алынган жыйынтыктардын негизинде анык болду.

5-жыйынтык. Негиздүү, себеби Кыргызстандын экологиялык укугуна ылайык мамлекеттик жана коомду өнүгүүнү азыркы принциптерин талдоого негизделген. Кыргыз Республикасынын жана чет өлкөлөрдүн мыйзамдарын салыштырып талдоо ишенимдүүлүгүн ырастайт, анда алардын жалпы мүнөздөмөлөрү ачылып, айырмаланган белгилери көрсөтүлгөн, ошондой эле азыркы практиканын реалийлери менен салыштырып берилген.

6-жыйынтык. Негиздүү, себеби изилдөө ата мекендик жана чет өлкөлүк экологиялык укук жаатындагы эң соңку илимий изилдөөлөрдү талдоонун өзөгүндө негизделген. Корутунду анык, себеби бул темада илимий эмгектерди изилдөөдөгү жыйынтыктар жана бул тармактагы мыйзамдардын жоболору менен ырасталган.

7-жыйынтык. Негиздүү, себеби Кыргызстандын экологиялык укугуна ылайык мамлекеттик жана коомду өнүгүүнү азыркы принциптерин талдоого негизделген. Кыргыз Республикасынын жана чет өлкөлөрдүн мыйзамдарын салыштырып талдоо ишенимдүүлүгүн ырастайт, анда алардын жалпы мүнөздөмөлөрү ачылып, айырмаланган белгилери көрсөтүлгөн, ошондой эле азыркы практиканын реалийлери менен салыштырып берилген.

8-жыйынтык. Ата мекендик жана чет өлкөлүк авторлордун көп сандаган илимий эмгектерин комплекстүү изилдөө менен негизделген. Ишенимдүү, себеби экологиялык укук теориясын жана мамлекеттик программалык документтерди терең талдоого таянган.

9-жыйынтык. Айлана-чөйрөнү коргоонун ролун изилдөө менен негизделген. Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын жобосун жана бул жатта калыптанган практиканы талдоодо алынган жыйынтыктардын негизинде анык болду.

10-жыйынтык. Окумуштуулардын жана практиктердин азыркы мамилелерин талдоого жүйөлөнөрү менен негизделген. Ишенимдүү, себеби чет өлкөлүк жана улуттук мыйзамдардын жоболорун, мамлекеттик программалык документтерди комплекстүү изилдөөгө негизделген.

4. Диссертациядагы формулировкаланган ар бир илимий натыйжанын (жобонун), изденүүчүнүн жыйынтыктарынын жана корутундуларынын жаңылыгынын даражасы

1-жыйынтык. Салыштырмалуу жаңы, себеби автор айлана-чөйрөнү коргоодо мамлекеттик башкаруунун мурда бар аныктамасынын негизинде өзүнүн позициясын сунуш кылган. Аны менен катар, айтылган позиция бул маселеге карата жаңы көз караштарга негизделген.

2-жыйынтык. Жаңы, себеби сунуш экологиялык укуктун башка мыйзамдар менен өз ара тыгыз байланышта өнүгүүнүн жаңы тенденцияларына негизделет.

3-жыйынтык. Жаңы, себеби бул позиция экологиялык укуктун өнүгүшүнүн, ошону менен катар айлана-чөйрөнү коргоонун жаңы тенденцияларын талдоо менен жүйөлөнгөн.

4-жыйынтык. Жаңы, себеби авторлордун бул сунушу айлана-чөйрөнү коргоо жөнүндө мурдагы жободон улам келип чыккан.

5-жыйынтык. Салыштырмалуу жаңы, себеби автор айлана-чөйрөнү коргоодо мамлекеттик башкаруунун мурда бар аныктамасынын негизинде өзүнүн позициясын сунуш кылган. Аны менен катар, айтылган позиция бул маселеге карата жаңы көз караштарга негизделген.

6-жыйынтык. Жаңы, себеби сунуш экологиялык укуктун башка мыйзамдар менен өз ара тыгыз байланышта өнүгүүнүн жаңы тенденцияларына негизделет.

7-жыйынтык. Жаңы, себеби бул позиция экологиялык укуктун өнүгүшүнүн, ошону менен катар айлана-чөйрөнү коргоонун жаңы тенденцияларын талдоо менен жүйөлөнгөн.

8-жыйынтык. Жаңы, себеби авторлордун бул сунушу айлана-чөйрөнү коргоо жөнүндө мурдагы жободон улам келип чыккан.

9-жыйынтык. Жаңы, себеби сунуш кылынган жобо мамлекеттүүлүктү өнүктүрүүнүн жана мамлекеттин функцияларын ишке ашыруунун эң жаңы принциптерин пайдаланган.

10-жыйынтык. Жаңы, себеби бул позиция экологиялык укуктун өнүгүшүнүн, ошону менен катар айлана-чөйрөнү коргоонун жаңы тенденцияларын талдоо менен жүйөлөнгөн.

5. Теория жана практика үчүн илимий натыйжалардын мааниси, диссертациялык изилдөөнүн жыйынтыктарын колдонуу жөнүндөгү сунуштар.

Изилдөөдө алынган натыйжалардын практикалык баалуулугу анын Кыргыз Республикасында айлана- чөйрөнү коргоо тармагында мамлекеттик башкаруунун актуалдуу көйгөйлөрүн чечүү багытынын жыйынтыктарын изилдегендиги менен аныкталат.

Диссертацияда келтирилген корутундулар жана сунуштар бул чөйрөнү жөнгө салуучу, учурдагы жер, жарандык мыйзам, нормативдик-укуктук актыларды иштеп чыгууда колдонулушу мүмкүн.

Диссертациялык изилдөөнүн натыйжаларын бийликтин аткаруу органдарында айлана- чөйрөнү коргоодо, илимий-педагогикалык процесстерде, жана ошондой эле «Жаратылыш ресурсу укугу», «Экологиялык укук», «Административдик укук» дисциплиналары боюнча лекцияларды окууда колдонсо болот.

6. Авторефераттын диссертациянын мазмуну менен дал келиши

Авторефераттын диссертация менен толук дал келет, анын негизги жоболорун чагылдырат, Кыргыз Республикасынын ЖАКынын талаптарына толук жооп берет. Анда диссертациялык изилдөө процессинде алынган негизги максаттар жана милдеттер камтылган. Автореферат кыргыз, орус жана англис тилдеринде резюмени камтыйт. Авторефераттын мазмуну жана публикациялар диссертациянын мазмуну менен дал келет.

7. Диссертациянын мазмуну жана жол-жоболору боюнча эскертүүлөр

Исмаилбеков Мускай Секеновичтин диссертациясын жалпысынан баалоо менен, төмөндөгүдөй кээ бир кемчиликтерди жана талаш учурларды бөлүп көрсөтүүгө болот:

1. Диссертацияны жазууда укук булактары катары ата-мекендик юридикалык адабияттарды көбүрөөк колдонсо жакшы болмок.
2. Диссертацияда изилдөөнүн темасы боюнча пайдаланылган практикалык материалдардын жетишсиздиги байкалат.
3. Иште Кыргыз Республикасында айлана-чөйрөнү коргоо жаатындагы жагдайдын өзгөрүүсү жөнүндө статистикалык дайындар аз келтирилген.

Бирок жогоруда көрсөтүлгөн эскертүүлөр талаш-тартыш жана сунуштук мүнөзгө ээ жана диссертациянын беделин түшүрбөйт.

8. Диссертациядагы негизги жоболор, жыйынтыктар жана корутундулар чагылдырылган илимий эмгектер:

1. Исмаилбеков, М.С. Жаратылышты пайдаланууну мамлекеттик жөнгө салуу функциялары [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Вестник КГЮА. - 2015. - № 3. -198–202-б.

2. Исмаилбеков, М.С. Курчап турган чөйрөнү коргоону мамлекеттик жөнгө салуунун формалары жана методдору [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Вестник КГЮА. - 2015. - № 3. -203–205-б.

3. Исмаилбеков, М.С. Охрана окружающей среды как предмет правового регулирования [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Вестник КГЮА. - 2015. - № 4. -170–174-б.

4. Исмаилбеков, М.С. Ответственность в области охраны окружающей среды [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Вестник КГЮА. - 2015. - № 4. -174–177-б.

5. Исмаилбеков, М.С. Кыргыз Республикасында айлана-чөйрөнү коргоо багытындагы мыйзамдар [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Вестник КГЮА. - 2016. - № 3. -193–196-б.

6. Исмаилбеков, М.С. Айлана-чөйрөнү коргоону мамлекеттик жөнгө салуу тутумун өрчүтүү [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Вестник КГЮА. - 2016. - № 3. -196–199-б.

7. Исмаилбеков, М.С. Кыргыз Республикасынын айлана-чөйрөнү коргоо жаатындагы мамлекеттик бийлик органдарынын ыйгарым укуктары [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Вестник КГЮА. - 2016. - № 4. -165–168-б.

8. Исмаилбеков, М.С. Айлана-чөйрөнү коргоону административдик-укуктук жөнгө салынышынын субъектилери [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Вестник КГЮА. - 2016. - № 4. -169–172-б.

9. Исмаилбеков, М.С. Понятие контроля за использованием и охраной природных ресурсов в Кыргызской Республике [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Вестник КГЮА. - 2017. - № 2. -222–224-б.

10. Исмаилбеков, М.С. Государственное управление в сфере рационального использования и охраны окружающей среды и природных ресурсов [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Экономика, социология и право. - 2017. - № 2. -34–37-б.

11. Исмаилбеков, М.С. Принципы государственного управления в сфере обеспечения рационального использования и охраны природных

ресурсов [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Экономика, социология и право. - 2017. - № 2. -38–42-б.

12. Исмаилбеков, М.С. Система природоресурсного законодательства Кыргызской Республики [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Modern science. - 2017. - № 11. -37–39-б.

13. Исмаилбеков, М.С. Основные принципы природоресурсного законодательства Кыргызской Республики [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Modern science. - 2017. - № 11. -40–43-б.

14. Исмаилбеков, М.С. Прокурорский надзор за исполнением законов и законностью правовых актов в сфере охраны окружающей среды в Кыргызской Республике [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Modern science. - 2017. - № 12. -25–28-б.

15. Исмаилбеков, М.С. Административные и экономические меры государства по охране окружающей среды по законодательству Кыргызской Республики [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Modern science. - 2017. - № 12. - 29–32-б.

16. Исмаилбеков, М.С. Общепризнанные принципы экологического права в законодательстве Кыргызской Республики [Текст] / М.С. Исмаилбеков // Modern science. - 2018. - № 1-2. -29–31-б.

9. Диссертациянын «Окумуштуулук даражаларды ыйгаруу жөнүндөгү» жобого дал келүүсү

Жыйынтыгында, Исмаилбеков Мускай Секеновичтин «Кыргыз Республикасында айлана- чөйрөнү коргоо тармагында мамлекеттик башкаруу» деген темада жазылган диссертациясы илимий-теориялык деңгээли абдан жогору, жогорку практикалык мааниге, керектүү илимий жаңылыктардын элементтерине, жактырууга жана колдоого татыктуу болгон шарттуу теориялык корутундуларга жана практикалык сунуштарга ээ.

Исмаилбеков Мускай Секеновичтин «Кыргыз Республикасында айлана- чөйрөнү коргоо тармагында мамлекеттик башкаруу» деген темада юридикалык илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык изилдөөсү 2012-жылдын 22-августундагы №578 - «Окумуштуулук даражаларды ыйгаруу жөнүндөгү» Жобонун II бөлүмүнүн талаптарына жооп берет, ал эми автор изденип жаткан - адистиктери: 12.00.06 –жаратылыш ресурсу укугу, агрардык укук, экологиялык укук; 12.00.14 – административдик укук, финансы укугу, маалыматтык укук боюнча юридикалык илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу.

Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын А. Алтмышбаев атындагы философия, укук жана социалдык-саясий изилдөөлөр институтунун укук бөлүмү отурумунда талкууланып жактырылган (2019-жылдын ___-сентябрындагы №__ -протоколу).

Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын А. Алтмышбаев атындагы философия, укук жана социалдык-саясий изилдөөлөр институтунун укук бөлүмү башчысы,
ю.и.д.

Токтогулов А.А.

